

אודות המדריך

יוזמת "קווים אדומים", הפועלת במסגרת ארגון 'שיתופים' היא רשת של יותר מ-150 ארגונים שותפים מכלל המגזרים (ציבורי, עסקי, חברתי, אקדמיה וקהילה), שחברו יחד לפעולה משותפת לצמצום תופעת האלימות בזוגיות, באמצעות עיסוק במניעה ובאיתור מוקדם.

מדריך זה הוא חלק ממאמץ רחב של 'קווים אדומים' לשנות את הדרך בה הציבור בישראל תופס את נושא האלימות בזוגיות, מתייחס לאלימות בזוגיות ופועל ביחס אליה, במטרה למנוע את התפתחותה ולצמצם את היקפיה. המדריך גובש בתהליך מעמיק וממושך, בשיתוף עשרות אנשי ונשות מקצוע מהמגזר החברתי, הציבורי והעסקי ומתחום התקשורת.

בסקר שבוצע ביוזמת קווים אדומים, נמצא שקיים קושי בקרב הציבור הרחב לזהות אלימות בזוגיות, בעיקר כשמדובר באלימות שאינה פיזית, וכי יש לו מידה מועטה של נכונות להיות מעורב לנוכח מקרים של אלימות, מעמדת מכר של בני הזוג.

ההמלצות במדריך זה נועדו לסייע לכל העוסקות והעוסקים בתחומים הקשורים באופן ישיר או עקיף בנושא האלימות בזוגיות - בתקשורת, בטיפול, בכל סוג של אקטיביזם חברתי וכן לארגונים חברתיים וציבוריים הפועלים בשדה מניעת האלימות בזוגיות - לתקשר באופן מדויק ואפקטיבי יותר את המסרים הקשורים לנושא, בדרך שתסייע לצמצם את היקפי הבעיה.

ההמלצות מיועדות לתרום למגוון רחב של פעולות תקשורתיות, בכללן ניסוח הודעות לעיתונות, ניסוח הזמנות לאירועים מקצועיים, ניסוח נאומים והרצאות, ניסוח ועיצוב פוסטים ופרסומות ברשתות החברתיות ובאמצעי תקשורת אחרים ועוד.

זה הזמן לשנות גישה: להסביר אחרת מהי אלימות בזוגיות ואיך אפשר לצמצם אותה

בישראל קיים פער גדול בין מספר מקרי האלימות בזוגיות שמטופלים על-ידי הרשויות (עשרות אלפים), לבין מספר מקרי האלימות שמתרחשים בפועל, אך אינם מדווחים או מטופלים, המוערכים במאות אלפים.

סיבה מרכזית אחת לפער היא התפיסה הציבורית לגבי השאלה "מהי אלימות בזוגיות?". לתודעה הציבורית מגיעים בעיקר מקרי הרצח, וכך גם נצבעת האלימות בקרב חלקים רחבים של הציבור: כאילו אלימות בזוגיות היא רק הפעלת כוח פיזי קיצוני. היבטים אחרים של אלימות בזוגיות לא מזהים כאלימות, וכמצדיקים פעולה כלשהי להפסקתם ובוודאי לא מצדיקים דיווח או טיפול.

סיבות נוספות לפער הן התפיסה הרווחת, לפיה אין מענים ושירותים מתאימים לטיפול בבעיה, חוסר נכונות (מסיבות שונות) של המעורבים לפנות לעזרה, וכן חוסר ידע של ה"עומדים והעומדות מהצד" (משפחה, שכנים, חברים וכו') כיצד ניתן לסייע והאם לגיטימי להתערב.

כדי ליצור שינוי מעמיק באופן בו מתמודדת החברה בישראל עם בעיית האלימות בזוגיות, חיוני לשנות את האופן בו הציבור הרחב תופס את הבעיה ושותף בהתמודדות עימה. שיתוף הפעולה הרב-ארגוני והרב-מגזרי במסגרת יוזמת קווים אדומים - מספק הזדמנות נדירה וחשובה לייצר שינוי משותף רחב-היקף.

מהו מסגור ומדוע הוא כל כך חשוב בשיח הציבורי?

מסגור הוא הדרך באמצעותה אמצעי התקשורת ומובילי/מובילות שיח ציבורי מארגנים ומעצבים בעיות וסוגיות חברתיות ואחרות עבור הציבור. לאופן שבו נעשה המסגור של בעיה חברתית יש חשיבות רבה, כיוון שמסגור מסוים יכול להשפיע על האופן שבו הציבור תופס את הבעיה ואת הפתרונות להתמודדות עם האתגרים שהיא מציבה. לכן, חשוב לזהות ולאפיין מהן המגבלות במסגור הנוכחי, ומה כדאי לשנות במסגור. למשל, האם המסגור הנוכחי תורם לצמצום היקף התופעה? האם המסגור הנוכחי מתייחס רק להיבטים מסוימים של התופעה ולא לאחרים? האם המסגור הנוכחי מייחס אחריות לגורמים מסוימים ולא לאחרים? האם המסגור הנוכחי מאפיין את התופעה בהתאם לקריטריונים ערכיים מסוימים תוך התעלמות מאחרים?

מהו המסגור של בעיית האלימות בזוגיות כיום?

לפי המסגור הרווח כיום, הנשען על אמונות שגויות, אלימות בזוגיות היא בעיה פרטית בתוך המשפחה/הזוגיות. היא מאופיינת בעיקר באלימות פיזית קיצונית, ורווחת בעיקר בקרב אוכלוסיות מוחלשות.

לפי מסגור זה, האשם הוא בגברים, שנוהגים באלימות כדי להשיג שליטה, מתוך תפיסת תפקידם כגברים בזוגיות. האחריות לזיהוי האלימות וליציאה ממנה היא על הנשים הקורבנות.

לפי מסגור זה, הרשויות מצופות לפתור את הבעיה, אך הן לא מצליחות לתת מענה מספק. אחת התוצאות השליליות של מסגור זה היא שהוא תורם לתחושה שאין באמת טעם לפנות לעזרתן של הרשויות ושהבעיה לא באמת ניתנת לפתרון.

מסגור זה מצמצם את תפיסתם של הבעיה והפתרון ומרפה ידיים בקרב כל מי שיכולים לסייע להתמודדות עם הבעיה – בני/בנות הזוג והעומדים/ות מהצד (bystanders).

מטרת מדריך זה לסייע בתקשור תכנים ופעילויות בתחום האלימות בזוגיות בתוך מסגור חדש: חברתי ואופטימי יותר. ככל שיותר גורמים יקדמו את המסגור החדש, הסיכוי שלו להיטמע ולהשפיע גדול יותר.

המיסגור החדש של בעיית האלימות בזוגיות

זוגיות בטוחה היא זוגיות המאפשרת ביטחון אישי בתוך הקשר.

אלימות בזוגיות היא בעיה חברתית הניתנת למניעה, וקיימת בכל חלקי החברה בישראל, בכל רבדיה, בכל גיל.

אלימות בזוגיות מושפעת מנסיבות אישיות וממאפיינים אישיים, אך גם מנורמות חברתיות ותרבותיות. היא מתבטאת ביחסי שליטה והקטנה, הגבלת הזולת, וכפיית צרכים ורצונות דרך אחת או יותר ממגוון התנהגויות כוחניות: מילוליות, כלכליות, בידוד חברתי, רגשיות/נפשיות, פיזיות ומיניות. היא גורמת לתחושות איום ופחד, ולאובדנם של הביטחון האישי ושל תחושת החירות האישית.

באחריותן של הרשויות לקדם חינוך, טיפול, הגנה ושיקום לשם צמצום התופעה, נדרשת אחריות משותפת של הרשויות, הקהילה הסובבת והמעורבים ביחסים, להגביר זיהוי של הסימפטומים, למנוע את היווצרותם ואת החמרתם, ולצמצם את היקפי הבעיה.

כך נאפשר ביטחון אישי לעצמנו וליקרים וליקרות לנו, ובאמצעות כך גם נחזק את החוסן החברתי והכלכלי של הקהילה/החברה.